

Ekspertpanelet og dets anbefalinger

12. december 2019

Ekspertpanelet

Justitsministeren besluttede før sommerferien at gennedsætte det ekspertpanel, der ser nærmere på bl.a. voldtægtsfres vej gennem retssystemet og forebyggelse af voldtægter. Ekspertpanelet blev oprindeligt nedsat af den tidligere justitsminister i efteråret 2018. Ekspertpanelet består af syv deltagere (inkl. Justitsministeriets repræsentant), der fra forskellige vinkler til daglig arbejder med sager om voldtægt. Det drejer sig eksempelvis om Dannerstiftelsen og Amnesty International.

Ekspertpanelet har det seneste år arbejdet med at identificere udfordringer inden for en række temaer, der spænder fra voldtægt set fra et overordnet samfundsmæssigt (kultur)perspektiv til behandling af den enkelte, konkrete voldtægtssag.

Anbefalinger afgivet januar 2019

I januar 2019 kom ekspertpanelet med de første tre anbefalinger, der skal bidrage til, at offeret får en bedre oplevelse af sagens behandling, og at sagen oplyses bedst muligt på et objektivt grundlag. Arbejdet med gennemførelsen af anbefalingerne er allerede igangsat.

For det første har ekspertpanelet peget på, at det er afgørende, at politiet og anklagemyndigheden har viden om traumereaktioner hos ofre, der har været udsat for en voldtægt. Forskningen viser, at ofre reagerer forskelligt efter et traume, og at forestillinger og egenopfattelser af, at offeret bør reagere på en bestemt måde, ikke bør ikke inddrages i grundlaget for vurderingen af en sag. I stedet bør der være en tilgang til voldtægtssager, der beror på relevant viden om traumer. Ekspertpanelet har derfor anbefalet, at der udarbejdes en materialesamling over de traumereaktioner, som er typiske reaktioner og eftervirkninger i forbindelse med og efter en voldtægt. Formålet med materialesamlingen er, at den skal kunne fremlægges i retten, så offeret alene afhøres til egne, konkrete reaktioner af relevans for sagen, men ikke til generelle spørgsmål om sædvanlige traumereaktioner. Derudover skal materialesamlingen kunne inddrages i relevant omfang i undervisningen af politiet, anklagemyndigheden og domstolene. Justitsministeriet har igangsat arbejdet i samarbejde med tre psykologer fra Københavns, Syddansk og Aarhus Universitet. Materialesamlingen forventes at være færdig omkring årsskiftet.

Der har været forskel på, hvilke undersøgelser politiet sætter i gang i forbindelse med en anmeldelse om voldtægt afhængigt af sagens karakter. Samtidig har det ikke altid været transparent for offeret, hvad der skal forventes af sagsbehandlingen i politiet. Ekspertpanelet har derfor *for det andet* indstillet, at politiet og anklagemyndigheden skal udarbejde et oplæg til obligatoriske minimumssagsbehandlingsskridt, som skal foretages i forlængelse af en anmeldelse om voldtægt, der ikke afvises som åbenbart grundløs i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 1. Rigs-politiet udsendte i januar 2019 ”Vejledning om politiets behandling af sager om

voldtægt og voldtægtslignende forhold” til politikredsene. Rigspolitiet har derudover opdateret vejledningsmaterialet til ofre for voldtægt på www.politi.dk.

For det tredje har ekspertpanelet peget på, at den første afhøring af offeret og tilstrækkelig dokumentation heraf har en vigtig betydning for sagens efterfølgende behandling og vurdering. Samtidig har psykologer og flere ofre for voldtægt i offentligheden peget på, at gentagne afhøringer, herunder navnlig vedrørende de seksuelle handlinger i voldtægten, har virket traumatiserende. Justitsministeriet er, i samarbejde med Rigspolitiet og Rigsadvokaten, i gang med at undersøge mulighederne for at tilbyde videoafhøring af den første egentlige afhøring af offeret samt mulighederne for, at videoen kan forevises som bevis i retten.

Anbefalinger afgivet november 2019

Ekspertpanelet afgav i november 2019 de sidste anbefalinger til justitsministeren. I den forbindelse har ekspertpanelet foreslået, at der dels igangsættes et arbejde med at ændre holdninger, miljø og kultur i forhold til sager om voldtægt og forebyggelsen heraf, dels at der arbejdes med at forbedre bistandsadvokatordningen.

I relation til arbejdet med at ændre holdning, miljø og kultur har ekspertpanelet foreslået følgende tre initiativer:

Ekspertpanelet har *for det første* anbefalet, at Justitsministeriet iværksætter et arbejde med at undersøge erfaringer fra andre lande om traumeinformeret praksis, dvs. behandlingen af ofre under hensyntagen til, at de har været udsat for et traume. Navnlig vil en traumefokuseret tilgang til afhøring af den forurettede være relevant at undersøge nærmere. På baggrund af undersøgelserne vil nyttig viden eller sags-gange kunne implementeres i Danmark.

I relation til forebyggelse af voldtægter har ekspertpanelet *for det andet* foreslået, at Justitsministeriet opfordrer Børne- og Undervisningsministeriet til at opdatere det nuværende seksualundervisningsmateriale, sådan at også begreber som ”samtykke” og ”frivillighed” bliver en del af undervisningen. På den måde rettes der et stærkt fokus på at lære børn og unge at læse hinandens signaler og dermed sikre, at sex altid sker frivilligt.

Ekspertpanelet har *for det tredje* anbefalet, at Justitsministeriet i kølvandet på den nye lovgivning om en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse opfordrer Ligestillingsministeriet til at iværksætte en oplysningskampagne om sprogbrug, kultur, samtykke og frivillighed.

I relation til forbedring af bistandsadvokatordningen har det været et gennemgående tema i ekspertpanelets arbejde at styrke bistandsadvokatens rolle, herunder finde måder hvorpå, at det kan sikres, at bistandsadvokaten kan tage en aktiv rolle i sagen og bl.a. sikre, at forurettede løbende holdes orienteret om sagens behandling. Konkret har ekspertpanelet bl.a. foreslået, at der oprettes et særligt advokatbistandskorps (sammensat af advokater, der specifikt har ytre ønske om at indgå i dette korps), at bistandsadvokater får specifik og målrettet uddannelse, kurser mv., og at bistandsadvokater honoreres bedre.